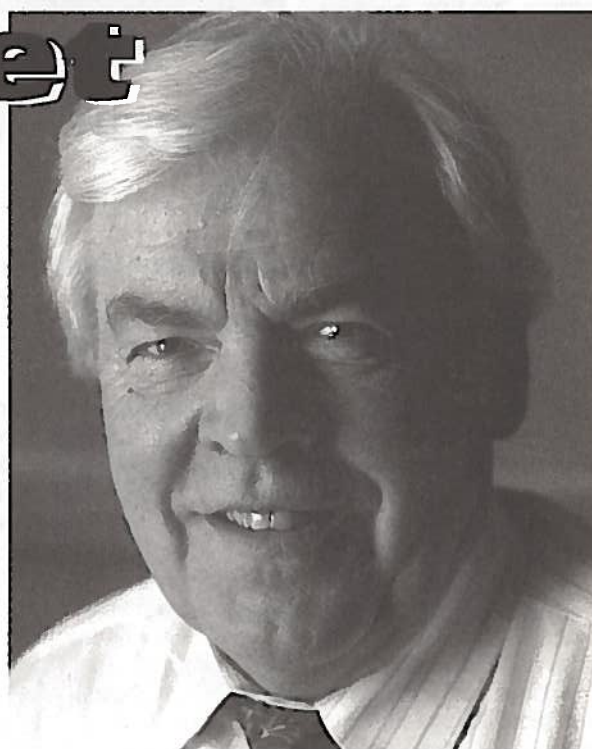

Feilinformerte Stortinget

Thorbjørn Berntsen feilinformerte Stortinget under klimadebatten i februar. «Få – om noen» OECD-land vil klare å stabilisere utslippene av CO₂ på 1990-nivå innen år 2000, sa miljøvernminister Thorbjørn Berntsen da. Nå viser en rapport fra FNs klimasekretariat at så mange som seks OECD-land i Europa vil klare å oppfylle avtalen.

Bare tre av 23 land i Europa øker CO₂-utslippene mer enn Norge, viser prognosene. Rapporten fra klimasekretariatet var tilgjengelig for miljøverndepartementet tre dager før klimadebatten i Stortinget.

● side 3

Berntsens opplysninger til Stortinget i klimadebatten var ikke riktige, viser FN-rapport. (Foto: Bård Løken.)

INNHold

Kan redusere gassforbruket	● 4
Norge sa nei til CO ₂ -kutt	● 5
Framskritt i forhandlinger	● 6
Kritikk mot Åkersvika-plan	● 8
Verst å være fattig	● 11
Mer luftforurensning	● 12

NVE sier likevel nei til utbygging

Norges vassdrags- og energiverk vil ikke foreslå å bygge ut vernede vassdrag for å unngå nye flommer på Østlandet. Det fastslår NVEs direktør Erling Diesen.

Han sier at NVE etter oppdrag fra Flomtiltaksutvalget har vur-

dert om det kunne være teknisk mulig å bygge demninger for å dempe flom, men at det aldri vil være aktuelt å foreslå å endre verneplanen for vassdrag.

– Dersom noen skal bygge ut vernede vassdrag må verneplanen gjøres om i Stortinget. Det vil ikke NVE foreslå så lenge jeg har innflytelse, sier Diesen.

● side 4

Vanskelig å få oppfylt luftavtale

Underskrift fra tre land mangler for at en avtale om luftforurensning skal tre i kraft.

Det er bare tre år til avtalen skulle være oppfylt, og lite tyder på at flere land vil slutte seg til.

● side 6

Natur&miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. redaktør: Arild Svalbjørg

Redaksjon: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Audun Garberg.

Postboks 2113 Grønerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 8200 01 44203
Postgiro: 0803 50 94602
E-post: red.naturvern@sn.no
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40
Direkte: 22 04 4 + 640 (Svalbjørg),
641 (Toldnæs), 642 (Pedersen), 644
(Garberg).
Neste utgave: 29.3.1996.

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Abonnement:
kr. 199,-/år (privatpersoner)
kr. 500,-/år (bedrifter).
Produksjon: Can Grafisk. Trykket
på Cyclus, 100% resirkulert papir.

Blader merket
er opplagskontrollert og godkjent av
norsk fagpresse®

Miljøvernminister med promille

Thorbjørn Berntsen er en bra mann. Men han har et promilleproblem. Nærmere bestemt er problemet hans forskjellen mellom en og to promille.

Hver gang miljøvernministeren på Norges vegne får lyst til å bryte en internasjonal miljøavtale, sier han at «vi er ansvarlige for bare litt over to promille av verdens samlede utslipp, så det er ikke i Norge det er viktig å gjøre noe». Det høres jo ganske logisk ut. Det kan da ikke hjelpe noe med en reduksjon på en liten del av to promille?

Nei, det kan ikke det. Men Norge er et lite land i verden. Vi er faktisk under en promille av verdens befolkning. Men vi har aldri hørt miljøvernministeren argumentere med at «hver nordmann slipper ut mer enn dobbelt så mye som gjennomsnittsmennesket i verden, så vi er nødt til å begynne hos oss selv.» Det hadde vært en langt redeligere argumentasjon. For amerikanerne eller tyskerne kan faktisk bruke akkurat den samme argumentasjonen. Ingen land i verden bidrar med mer enn noen få prosent av verdens samlede miljøsynder. Ut fra miljøvernministerens logikk skulle det dermed ikke spille særlig stor rolle hva noen gjør.

Kanskje skjønner ministeren selv at promille-argumentet er litt tomt. Men da har han alltså «ingen andre er bedre enn oss»-argumentet å ty til. Som i klimadebatten i Stortinget, hvor han med henvisning til «de siste rapportene» fra klimasekretariatet hevdet at «få – om noen» OECD-land ville oppfylle klimaavtalen om å stabilisere utslippene på 1990-nivå innen år 2000. Hadde det vært sant, kunne vi kanskje ha godtatt det som et argument – selv om vi prinsipielt mener det er riktig å holde avtaler.

Men når det viser seg at det ikke engang er sant at det er så få som holder avtalen, er det alvorlig. Den siste rapporten fra FNs klimasekretariat viser at annethvert land i Europa, og hvert tredje OECD-land i verdensdelen, vil klare å holde avtalen. Når det i tillegg viser seg at denne rapporten var tilgjengelig for miljøvernministeren tre dager før debatten i Stortinget, bør Berntsen bli svært het om ørene. Enten har han regelrett bløffet Stortinget, eller så har han prestert å komme til klimadebatten uten å være oppdatert på hva debatten skulle dreie seg om. Vi vet ikke hva som er verst.

Gjestekommentar

Fragmentering som miljøproblem

Karl Baadsvik
Direktør, Nina-Niku

Stadig flere veier, kraftledninger og andre tekniske naturinngrep deler opp det opprinnelige landskapet vårt i stadig mindre biter. Mange mener at dette nå er et av våre største miljøproblemer. Det er all grunn til å være bekymret for de økende fragmenteringene av vår natur. I Norge er det i dag likevel grunn til å tro at redusert habitat-areal og endring i habitat-kvalitet er en større trussel mot mangfoldet enn selve fragmenteringen. Vårt viktigste problem med habitatfragmentering er sannsynligvis barrierer og oppdeling av leveområdene for storvilt. Men det er et hovedbudskapet at fragmenteringseffekten vil slå inn i mange sammenhenger når habitatødeleggelsen har kommet langt.

Fragmentering og mangfold

Endringer i arealbruker utvilsomt en av de største truslene mot det biologiske mangfoldet. Vi snakker her om omforming av natur gjennom skogbruk, jordbruk, urbanisering, industri og utbygging av transportsystemer. Konsekvensene for arter knyttet til naturlige habitater kan være dramatiske.

Habitatødeleggelse og reduksjon i totalt areal vil redusere artenes leveområder og dermed også størrelsen på populasjonene.

Ved habitatødeleggelse forventer vi en mer eller mindre lineær sammenheng mellom habitatreduksjon og nedgang i populasjonene. Har vi i tillegg fragmentering, så vil vi vente en sterkere populasjonsnedgang når vi kommer under et visst totalareal. Da vil isolasjonen mellom delpopulasjonene begynne å påvirke artens overlevelse mer enn habitat-reduk-

sjonen alene kan forklare. Men per i dag er det faktisk slik at slike fragmentasjonseffekter har vist seg svært vanskelige å påvise, annet enn for noen få arter.

Fragmentering i skog

Store, sammenhengende urskogsområder har neppe eksistert i Norge etter siste istid. Grana kom først til Norge for 2000 – 2500 år siden, omtrent på samme tid som menneskene begynte å påvirke skogen i stadig større grad. Den kronlete typografien vår bidrar også til å splitte opp skogarealene. moderne skogbruk medfører imidlertid en annen fordeling av flater, ungskog og annen skog enn de naturlige endringsprosessene i skogen, og levealderen til det vi kaller gammel skog er svært forkortet.

Det er hevet over tvil at det moderne skogbruket har betydelige økologiske konsekvenser, men en kan spørre om fragmentering av naturskog er noen stor trussel mot det biologiske mangfoldet i Norge i dag? Kanskje er det heller det totale arealet av naturskog som nå er viktigst, og ikke størrelsen på de enkelte flekkene og avstanden mellom dem? Så langt er det bare for tiur at vi har funnet overbevisende indikasjoner på at rene fragmenteringseffekter kan spille en rolle.

Transport

Utbygging av transportsystemer representerer derimot ofte alvorlige barrierer for deler av dyrelivet, og er et økende problem også i Norge, kanskje særlig for storviltet.

Den vanskelige situasjonen for villrein, ikke minst på Hardangervidda, er høyst sannsynlig et resultat av en oppdeling av reinens tradisjonelle vandringsområder.

Berntsen bløffet i Stortinget? Tolv europeiske land når klimamålet

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen feillinformerte Stortinget under klimadebatten i februar. Berntsen hevdet at bare ett OECD-land når klimamålet. Offisielle tall fra FNs klimasekretariat, viser at hele seks OECD-land når målet, og tolv europeiske land totalt.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Belgia, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, Latvia, Nederland, Polen, Russland, Slovakia, Storbritannia, Sveits og Danmark. Deter det tolv europeiske landene som kommer til å oppfylle den internasjonale klimaavtalen, ifølge en ny, foreløpig oversikt fra FNs klimasekretariat.

Men under klimadebatten i Stortinget 22. februar i år, viste Berntsen til at «svært få – om noen» andre OECD-land ville oppfylle klimaavtalen. Miljøvernministeren henviste til «de siste rapportene» fra klimasekretariatet, og brukte dette som et bevis på hvor vanskelig det er å stabilisere utslippene av CO₂ fra 1990 til 2000, som er innholdet i klimaavtalen.

«Det er muligens bare ett land som greier å innfri målsettingen om stabilisering», sa Berntsen fra talerstolen, og henviste til Storbritannia, som har skiftet ut kullkraft med gass. Men Berntsen fortalte ikke Stortinget om de andre OECD-landene som har opplyst at de ligger an til å klare klimamålet: Belgia, Tyskland, Nederland, Sveits og Danmark. Danmark har riktignok justert sine utslippstall for 1990 på grunn av store elektrisitetsimport, men

rapporten er foreløpig akseptert.

- Snakker usant

Saksordfører for klimameldingen i Stortinget, Paul Chaffey (SV), sier han har problemer med å ta Thorbjørn Berntsen alvorlig.

– Dette er pinlig. Mest fordi vi øker mer enn andre land vi kan sammenlikne oss med, men ekstra ille blir det når Berntsen påstår at også alle andre land øker sine utslipp. Berntsen tyr tydeligvis til de reneste usakligheter og snakker usant om hva man gjør i andre land, sier Chaffey.

Han mener det er enklere for Norge å redusere sine CO₂-utslipp enn andre land, nettopp på grunn av store, industrielle utslipp.

– En del andre land må gå dramatisk til verks på samferdssektoren. For å stabilisere trenger ikke vi å gjøre det. Det er langt mer kostnadseffektivt å kutte utslipp i oljesektoren, påpeker Chaffey.

– Det er uheldig at statsrå-

den kommer med uttalelser som ikke er riktige. Det er også betenkelig at Berntsen uttaler seg uten å sjekke sakens fakta. Slik kommenterer Ragnhild Queseth Haarstad (SP), leder i Stortingets energi- og miljøkomite, FNs oversikt. Hun mener regjeringen prøver å rettferdiggjøre sin egen politikk, ved å framstille det å stabilisere CO₂-utslippene som betydelig vanskeligere enn det er i virkelig-

heten.

Miljøvernministeren er for tiden i Brasil, og ikke tilgjengelig for kommentar.

At de seks øst-europeiske landene oppfyller klimamålet, har lenge vært kjent. Hovedårsaken er omlegging i økonomien. FNs klimasekretariat opplyser at det vil komme en ny, revidert oversikt over klimaprognoser senere i år.

Berntsen vingler

Miljøvernministeren har skiftet argumentasjon i klimadebatten.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Thorbjørn Berntsen ga endelig opp klimamålet under klimadebatten i Stortinget i februar. «Norge må sette inn sine krefter for å bidra til å løse problemene der de er, og ikke krysse ned i en håpløs diskusjon om det vi skal gjøre innenfor vår

egen lille sandkasse», sa Berntsen da.

Det var imidlertid et helt annet signal han ga bare seks uker tidligere, da lederen for FNs klimapanel, Bert Bolin, var på besøk i Oslo:

«Vi må ta en ny diskusjon om hvorvidt de foreslåtte virkemidlene i klimapolitikken er gode nok», sa Berntsen da.

Stortromme

Under den store klimakonferansen i Berlin i april i fjor, foran øyene til verdens miljøvernministre, slo Berntsen også på stortromma:

«Hovedansvaret for å begrense utslippene av klimagasser må ligge hos de industrialiserte landene. (...) Skal regjeringer og samfunnet generelt ta sjansen på ikke å handle? Vi har kunnskaper, vi vet om risikoen og vi må begynne å handle nå.» I innlegget understreket Berntsen at Norge ønsker en felles forpliktelse for OECD-landene. I kjølvannet av Berlin-konferansen skrev Berntsen i Aftenposten:

«Kostnadene med å begrense klimagassutslippene kan betraktes som en nødvendig «forsikringspremie» mot den risikoen faren for globale klimendringer representerer. Landene må nå være villige til å betale denne premien.»

Europeiske klimamål

Disse europeiske landene har sagt de oppfyller avtalen:	Italia	+13%
Belgia	Liechtenstein	+18%
Danmark	Norge	+16%
Latvia	Portugal	+29%
Nederland	Spania	+16%
Polen	Sverige	+4%
Russland	Østerrike	+11%
Slovakia	*Danmark hadde stor import av elektrisitet i 1990, og har senere levert beregninger som viser at utslippene vil gå ned i 2000, i forhold til et 1990-år med normal import av energi. #Polen har bedt om å få måle sine utslipp i forhold til 1988.	
Storbritannia	Kilde: FNs klimasekretariat, 1996. Nyeste prognoser for CO ₂ -utslipp i år 2000, i forhold til faktiske utslipp i 1990.	
Sveits		
Tsjekkia		
Tyskland		
Ungarn		
Disse europeiske landene øker sine CO ₂ -utslipp:		
Finland	+31%	
Frankrike	+9%	
Hellas	+15%	
Irland	+20%	

Brev- og anslørdnere, miljø
Over 20.000 levert til OL '94 på
Lillehammer. *Norskprodusert.
22 20 50 55

NKFs forbundskontor
i Skien

MØRERUTENE A/S
PB 8267 SPJELKAVIK
6022 ALESUND

Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling
Edvard Griegsvei 20
8037 Dalsbakkveien

Total leverandør av
såvarer til et miljø-
bevisst landbruk

as Strand Brænderi
2390 Moelv - tlf. 62 36 82 11
1700 Sarpsborg - tlf. 69 14 24 11

Norge kan redusere Europas gassforbruk

Redusert norsk gass-eksport vil isolert sett redusere utslippene av CO₂ i Europa. Gassen vil ikke bli erstattet av andre land, viser en undersøkelse fra Statistisk Sentralbyrå.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Norge, Russland og Algerie blir Europas viktigste leverandører av gass i neste århundre. SSBs analyse viser at verken Russland eller Algerie vil bygge ut sin kapasitet til å levere gass,

dersom Norge reduserer sin eksport. Til det er fortjenesten for liten. Dermed vil redusert norsk gass eksport isolert sett føre til reduserte utslipp av klimagassen CO₂.

Størst fortjeneste

– Ønsket om å tjene mest mulig gjør at de andre landene ikke går inn med nye prosjekter eller fremskynder sine prosjekter, sier Elin Berg i SSB.

Berg understreker at modellen som er brukt gir grove resultater. Hvor stor prisøkningen på gass vil bli med redusert norsk eksport, er det ikke mulig å si nøyaktig.

Hva redusert eksport betyr

for bruk av andre energikilder har analysen ikke sett på. De enkelte lands miljø- og energipolitikk vil i stor grad avgjøre om konsekvensen blir satsing på fornybare energikilder, mer bruk av kull eller redusert energiforbruk.

Motsatt konklusjon

Konklusjonen til SSB er motsatt av konklusjonen i en rapport Econ energi laget i fjor, på oppdrag fra Nærings- og energidepartementet. Econ anser det som relativt urealistisk at redusert norsk gass eksport ikke blir erstattet av økt gass eksport fra andre land.

NVE vil ikke bygge ut vernede vassdrag

Det er uaktuelt å bygge ut vernede vassdrag. Norges vassdrags- og energiverk (NVE) har ikke og kommer heller ikke til å fremme forslag om utbygging av vernede vassdrag, sier direktør Erling Diesen.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Erling Diesen avviser bestemt at NVE foreslår massiv utbygging av vassdrag for å dempe flom.

N&M Bulletin omtalte tidligere i år et dokument fra NVE som vurderer vassdragsutbygging og reguleringer av vassdrag for å hindre flom. Utbygging av de vernede vassdragene Atna og Femunden er blant tiltakene i dokumentet. Diesen er svært forbauset over oppslaget, og avviser at NVE har noe ønske om å bygge ut vassdrag.

Forvaltningsorgan

– NVE er et rent forvaltnings-

organ. På oppdrag fra det offentlige oppnevnte Flomtiltaksutvalget har vi sett på hva som er teknisk mulig for å dempe flom. Det betyr ikke at vi har noe ønske om utbygging.

– Hvorfor har dere vurdert utbygging av vernede vassdrag?

– Det var en del av oppdraget. Dersom vi hadde nektet å gjøre det, så ville noen andre som neppe er mer kvalifisert enn oss fått oppdraget. Men det vil ikke komme søknad om å bygge ut vernede vassdrag. Ingen er så dumme at de sender en utbyggingssøknad som de vet ikke vil bli tatt til følge. Dersom noen skal bygge ut vernede vassdrag må vernepla-

nen gjøres om i Stortinget – og det vil ikke NVE foreslå så lenge jeg har innflytelse her, sier Diesen.

Instilling til sommeren

Innstillingen fra Flomtiltaksutvalget skal etter planen være klar i slutten av juni. Flere av delutredningene, som blant annet vurderer mulighetene for regulering av vassdragene, er allerede oversendt til utvalget. Delutredningene er hemmeligstemplett til den endelige innstillingen er ferdig. Utvalgsleder Arnor Njøs sier det er lite trolig at utvalget vil anbefale eller fraråde enkeltprosjekter i sin innstilling.

Døravluftforurensning

Hvert år mellom 1987 og 1990 døde 350 parisere for tidlig på grunn av luftforurensning. I Lyon døde 30–50 innbyggere hvert år for tidlig av hjerteproblemer og fem til åtte av pusteproblemer, på grunn av smog. Undersøkelsen er gjort av franske helsemyndigheter.

Diseldrevne kjøretøy er utpekt som den viktigste årsaken til de tidlige dødsfallene, skriver New Scientist.

Norge på klimamøte: Sa nei til CO₂-kutt

Norge går i mot et tysk forslag om å redusere utslippene av karbondioksyd (CO₂) med ti prosent innen år 2005. Forslaget er dårlig, mener Norge.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

På det siste forhandlingsmøtet i Genève om ny klimaavtale fremmet både Tyskland, Nederland og England forslag om at rike land skal forplikte seg til å redusere sine utslipp. Norge talte imidlertid imot.

– Vi synes ikke det tyske forslaget løser CO₂-problemet. Landene har ulike startpunk-

ter, og det er litt ulogisk at for eksempel Portugal og USA skal redusere sine utslipp prosentvis like mye. Løsningen er dårlig, sier Harald Dovland, forhandlingsleder for den norske delegasjonen, til N&M Bulletin.

– Vi ønsker at en større gruppe land går sammen om et felles mål, og fordeler forpliktelsene mellom seg på en mest mulig kostnadseffektiv måte, legger Dovland til.

Egen metan-avtale

Tyskland foreslo å redusere utslippene med ti prosent fra 1990 til 2005, og med mellom 15 og 20 prosent fra 1990 til 2010. I tillegg ville Tyskland inngå en egen avtale om å redusere utslippene av metan, den

nest viktigste klimagassen.

Norge gikk imot også det forslaget, fordi vi heller vil ha en samlet avtale for alle klimagasser.

– Tysklands forslag er et stykke unna de reduksjonene FN's klimapanel anbefaler. Kan man ikke starte med Tysklands forslag, og utvikle avtalen etterhvert?

- Riktig å komme i gang

– Ingen forhandlinger til den første protokollen fører fram til noe endelig mål. Ut fra det klimapanelet har sagt er det riktig å komme i gang, men ikke uten å tenke seg om hva man skal gjøre. Vi må ha en mest mulig langsiktig strategi, svarer Dovland.

På forhandlingsmøtet i be-

gynnelsen av mars la også nederlandske forskere fram nye studier om hvor mye rike land må redusere sine utslipp om verden skal unngå de verste klimaendringene.

Forskerne mener at industrilandene må redusere sine utslipp med mellom 37 og 64 prosent fra 1990 til 2010, skriver nyhetsbrevet Eco, som utgis av de internasjonale miljøorganisasjonene.

Selv om vi aksepterer sterkere oppvarming og havstigning, og dermed større miljøkonsekvenser, må Norge og andre OECD-land redusere utslippene med mellom 19 og 46 prosent, ifølge beregningene.

Tysklands forslag om en egen metan-avtale ville innebære 20 prosent lavere utslipp i 2005 enn i 1990, og mellom 30 og 40 prosent i 2010. Det er bare i-land som omfattes av reduksjonene. U-landene motsetter seg ethvert forslag om å begrense sine utslipp.

Valgkamp i USA gir godt klima

USA er endelig på gli i klimaforhandlingene. Velgernes bekymring for klimaet utnyttes av president Bill Clinton.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

– Følge Climate action network (CAN), en paraplyorganisasjon i klimaarbeidet til verdens miljøorganisasjoner, var det mulig å spore en mer positiv holdning i den amerikanske delegasjonen. Dette bekreftes overfor N&M Bulletin av andre deltakere på klimamøtet.

USA har tidligere trenert forhandlingene med å kreve utredning og analyser i det uendelige, men sier nå at landet håper alt er ferdig til ministermøtet i juli, slik at forhandlingene om en ny avtale kan begynne.

Valgkamp

En viktig årsak til USAs endrede holdning er antakelig den kommende presidentvalgkam-

pen. Etter et år med mye ekstremt vær i USA, er det stor oppmerksomhet blant velgerne om klimaendringene. Dette ønsker Bill Clinton å utnytte til å føre en mer konstruktiv klimapolitikk enn tidligere.

Hvis USA fortsetter på dette sporet, vil det skape problemer for land som Australia, New Zealand og delvis Norge. USA vil ikke lenger være den store, stygge ulven alle hetser, og det blir vanskelig å hevde synspunkter i forhandlingene som er mer reaksjonære enn USAs.

Ikke alle er overbevist om USAs nye ham. Lars Georg Jensen i Verdens Naturfond, sier til avisen Information, at USAs tale på møtet var «helt innholdsløs».

Uenighet i EU

– Tiden er knapp. Med det nåværende tempoet risikerer vi at det bare kan treffes rammebeslutninger i 1997, mener Jensen – altså at avtalen ikke vil få noe reelt innhold om reduserte utslipp.

Et annet stort spørsmål er utviklingen i EU. Den norske forhandlingslederen, Harald Dovland, påpeker at EU ikke kom med nye holdninger til møtet, og at det bare var enkelte EU-land som fremmet forslag om reduksjoner. Det er sterk uenighet internt i unionen om hvilken klimapolitikk som skal føres.

Åtte land for

Ifølge CANs nyhetsbrev Eco, er imidlertid flere andre EU-land enige med Tyskland på papiret. «Det er liten tvil om at EU til slutt vil støtte bindende reduksjoner», skriver Eco. Problemet er at flere EU-land i sør ikke vil akseptere de samme forpliktelsene som landene i nord. Ifølge avisen Information er det åtte EU-land som ønsker å handle, mens sju setter seg på bakbena.

Neste forhandlingsmøte er i juli, da også miljøverministerne skal delta noen dager. Det blir det første toppmøtet siden Berlin-konferansen i fjor.

Norske Potetindustrier AL

APOTEKERNES
FÆLLESINNKKJØP

UniShip

UniShip Norge A/S
Bekkelskale 2
Postboks 8, Bekkelaget
0137 Oslo
Telefon 22 68 70 21
Telex 78 709 (Uship)
Telefax 22 68 91 54

RINGSAKER KOMMUNE

Hedalm
Anebyhus

Telefon 62 58 34 77
Telefax 62 58 33 58
2344 ILSENG

THERMOHUS

9730 Karasjok
Tlf og fax: 78 46 66 76

STØTTER NORGES
NATURVERNFORBUND

Steigen kommune

Luftavtale ble fiasko

En internasjonal miljøavtale er i ferd med å bli en fiasko. For fem år siden inngikk europeiske land en avtale om å redusere utslippene av flyktige, organiske forbindelser (VOC). Avtalen har fortsatt ikke trådt i kraft.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

VOC-avtalen betyr at landene skal redusere sine utslipp med 30 prosent fra slutten av 1980-tallet til 1999.

Avtalen er imidlertid ikke folkerettslig bindende før 16 av de 23 landene har endelig godkjent avtalen (ratifisering).

Mangler tre land på å bli godkjent

Etter fem år mangler fortsatt godkjenning fra tre land for at avtalen skal bli bindende. Det

er nå drøyt tre år igjen til avtalen skal være oppfylt.

Tregt for svovelavtalen

Også den nye svovelavtalen, undertegnet i juni 1994 i Oslo, går det tregt å få godkjent. Bare tre land, Norge, Sverige og Nederland, har foreløpig gjort dette. Avtalen trår i kraft først etter at 16 land har godkjent den, og skal være oppfylt i 2010.

– Det er bekymringsfullt at

Dette er VOC

Flyktige organiske forbindelser, VOC, er en gruppe stoffer som både forårsaker smog og bakkenært ozon, og kan være kreftframkallende. Stoffene finnes blant annet i løsemidler, sprøytegifter og bensin. Norge har forpliktet seg til å redusere sine utslipp med 30 prosent innen 1999, men kommer ikke til å klare det.

ratifiseringen trekker ut i tid. Vi kan lure på landenes ambisjoner og seriøsitet når de ikke har godkjent en avtale fem år etter at den er ferdig forhandlet, sier Christer Ågren ved det svenske sur nedbør-sekretariatet.

Ågren påpeker at det går klart saktere å få godkjent avtalene nå enn før. Den første svovelavtalen tok det akkurat to år å få godkjent.

Kommer ikke flere

VOC- og svovelavtalene er forhandlet fram gjennom FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE). Leder for arbeidet i ECE, Lars Norberg, sier til N&M Bulletin at det ikke er noe som tyder på at flere land kommer til å godkjenne avtalene i nærmeste framtid.

– Det tar ofte lang tid å få godkjent avtalene. Vi prøver en eller to ganger i året å oppfordre regjeringene til å ratifisere så raskt som mulig, sier Norberg.

Framskritt i miljøforhandlinger

Mens ferdige avtaler ikke blir underskrevet, gjør europeiske land framskritt med tre nye miljøavtaler.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE) forhandler nå om avtaler om miljøgifter, tungmetaller og nitrogen.

12 miljøgifter kan bli forbudt

På et møte i Geneve i mars ble det mest diskusjon om miljøgiftene. Minst tolv stoffer kommer til å bli forbudt eller begrenset som følge av avtalen, men striden står om flere stoffer skal inn i avtalen, og om

produkter skal omfattes av protokollen. Et råtkast til avtale ble lagt fram på møtet.

Norge går inn for å inkludere flere miljøgifter enn de tolv det nå er enighet om, opplyser forhandlingsleder Harald Dovland i Miljøverndepartementet.

Ifølge Dovland prioriterer Norge arbeidet med miljøgifter framfor tungmetaller, først og fremst på grunn av miljøgiftproblemene i Arktis.

Nitrogen-avtale

Den kommende avtalen om nitrogen vil det antakelig ta lengst tid å forhandle ferdig. Flere utredninger og analyser gjenstår før de reelle forhandlingene kan begynne. Først da vil partene snakke om årstall

og prosentvise reduksjoner.

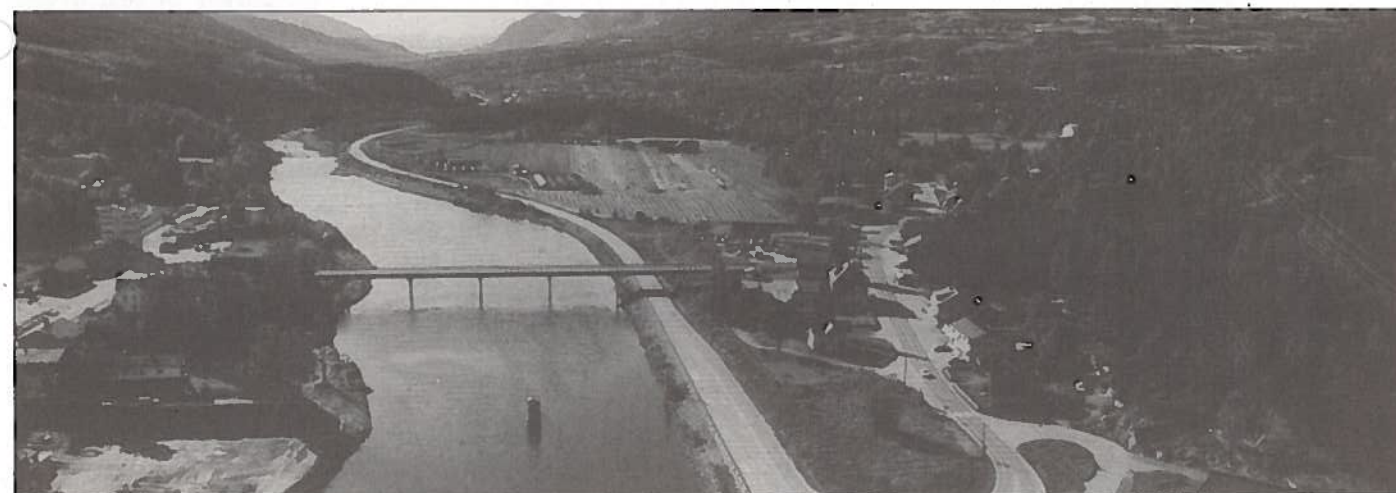
Nitrogenavtalen blir mege omfattende, fordi den kan inkludere både nitrogen, ammoniakk, bakkenært ozon og flyktige, organiske forbindelser.

- På grensen av hva vi kan

Målet er å redusere den totale forsuren og dannelsen av bakkenært ozon. En rekke vitenskapsmenn arbeider nå for å skaffe god nok kunnskap til at avtalen kan bli realisert.

– Dette blir vanskelig. Vi beveger oss nå på kanten av det vi faktisk kan, sier Dovland. Avtalen skal ta utgangspunkt i naturens egne tålegrenser. Dermed blir det antakelig forskjellige krav til hvert enkelt land.

OGSÅ KRAFTUTBYGGERE ER NATURVENNER

Vi gjør mye for å lege sår:

landskapspleie, arondering, tilsåing av tipper, terskler, utsetting av settefisk m.m.

FHR

Foreningen til Hallingvassdragets regulering
Boks 2481 Solli, 0202 Oslo 2
Tlf. 22 43 50 50

Mersolenergi

Et nytt solenergiverk i Italia skal produsere fem millioner kilowatt-timer strøm i året, nok til å holde 8000 husstander med energi, melder Reuter. Kraftverket har kostet over 20 millioner dollar å bygge.

– Om 15 år er dette en stor forretning, sier Roberto Vigotti, leder for forskning på alternativ energi ved Italias statseide kraftselskap.

Kritiserer plan for Åkersvika

Naturvernorganisasjonene kritiserer forslaget til forvaltningsplan for Åkersvika naturreservat.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Åkersvika i Hamar kommune er et våtmarksområde med in-

ternasjonal verneverdi, påpeker Norsk ornitologisk forening, Naturvernforbundet, Verdens Naturfond og Natur og Ungdom, som har gått sammen om høringsuttalelsen. Organisasjonene mener området i framtiden vil få stadig økt betydning, og at våtmarksfeltet er unikt i Norge.

Det er fylkesmannen i Hedmark som har lagt fram forslaget til forvaltningsplan. Naturvernerne mener den største mangelen er at områdene rundt

naturreservatet ikke er diskutert. Organisasjonene går inn for at fylkesmannen tar initiativ til å få vernet områdene rundt Åkersvika som landskapsvernområder, går det fram av høringsuttalelsen.

Åkersvika er ett av 14 norske områder som er underlagt internasjonale forpliktelser gjennom Ramsar-konvensjonen om vern av våtmarker.

Fylkesmannen får organisasjonenes støtte til flere skjøtselstiltak.

Norge vil kjøpe svovelkvoter

Norge går nå inn for kjøp og salg av svovelutslipp for å oppfylle den internasjonale svovelavtalen. Ingen andre land støtter forslaget.

På et møte i Geneve i begynnelsen av mars la Norge fram et konkret forslag om at landene som er med i svovelavtalen, skal kunne kjøpe og selge utslippskvoter seg imellom. Forslaget innebærer at et land kan øke sine utslipp med to prosent i forhold til det som er avtalt i svovelprotokollen. Kravet at den sure nedbøren ikke øker

med mer enn fem prosent i noe område som er omfattet av avtalen.

I den påfølgende debatten kom det fram at ingen andre land støtter Norges forslag. Nederland mener det er greit å kjøpe og selge kvoter, forutsatt at ingen land får øke utslippene. Norge jobber videre med spørsmålet, og vil antakelig fremme et nytt forslag på et av de kommende forhandlingsmøtene, i mai eller august.

Miljøhotell i Oslo

Hotellkjeden Scandic har i løpet av ett år redusert forbruket av plast med 60 tonn, metallforbruket med 10 tonn og kvikksølv-forbruket med 33 kilo. I år bygger kjeden et nytt hotell på Sjølyst i Oslo. 97 prosent av interiøret i det nye hotellet kan resirkuleres eller brytes ned, og alle rommene får tregulv, tekstiler av ren ull og bomull, samt et minimum av metall-detalljer. Tor Sagbakken i Scandic tror at framtidens gjester vil kreve at hotellene tar miljøspørsmål på alvor.

Felleskjøpet Trondheim

UNION
– et godt papir

NATURLIG VIS

et kurs i grunnleggende miljøforståelse for norske virksomheter

GRIP senter utvikler et halvdagskurs for ledere og medarbeidere i næringsliv og offentlig virksomhet. Kurset skal gi felles kunnskap og forståelse for miljøsituasjonen og de utfordringene som virksomhetene i dag står overfor. Deler av kurset kan tilpasses til den enkelte bransje etter behov.

Virksomhetene kan utdanne kursveiledere internt, og stå for gjennomføring av kurs selv, eller benytte GRIP senters nettverk av sertifiserte kursveiledere. Kursopplegg og utdanning gjennomføres og kvalitetssikres i praksis våren 1996. Utdanning, kurstilbud og materiell blir tilgjengelig for norske virksomheter fra høsten 1996.

Ønsker du mer informasjon, kan du ta kontakt med GRIP senter v/Trine Grann, tlf. 22 57 36 07, faks 22 68 87 53.

GRIP senter er stiftet av Miljøverndepartementet og styrt i samarbeid med NHO, LO, Kommunenes Sentralforbund, Norges Naturvernforbund og SFT.
Pb. 8100 Dep. 0032 Oslo tlf. (+47) 22 57 36 00, fax: (+47) 22 68 87 53.

e-post: trine.grann@jstaspost.mil.dep.telemax.no

GRIP senter

for bærekraftig produksjon og forbruk

Jærstrender i fare i drivhuset

Jærstrendene risikerer å forsvinne i havet når klimaendringene trefte Norge med full kraft.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

I en rapport fra Direktoratet for naturforvaltning (DN), skisseres hva som kan skje med økosystemene når klimaendringene bringer med seg flere stormer til Norge. DN viser til at økt oppvarming antakelig vil føre til flere og sterkere lavtrykk.

En av konsekvensene er økt erosjon. Dette kan gå spesielt hardt ut over Jærstrendene, som allerede i dag er ganske ubeskyttet mot vær og vind. DN slår fast at om beskyttende vegetasjon som marehalm forsvinner, vil utviklingen skyte fart.

Rapporten lister også opp andre mulige skader:

- Flere skader på fiskeoppdrettsanlegg, som resulterer i flere rømte oppdrettsfisk til norske vassdrag.
- Flere treskader. Vernede skogsområder som ligger nært områder med flatehogst vil bli mer sårbare.
- Vinden fører med seg sjøsalt til ferskvannsområder, noe som resulterer i fiskedød.

- Økt risiko for skipsforlis langs norskekysten.
 - Generelt økte kostnader til opprydding.
- DN påpeker imidlertid at flere stormer kan ha positiv effekt på arts mangfoldet, ikke minst i skogene. Når flere trær blåses overende, blir mer organisk materiale brutt ned raskere, noe som er positivt for mangfoldet.

– 1800 dødsfall etter Tsjernobyl-ulykken

Bare i Ukraina har hittil 1800 mennesker dødd som følge av Tsjernobylulykken. Det sier landets stedfortredende helseminister, Viktor Ponomarenko.

Ponomarenko viser til en ekspertstudie fra det Internasjonale atomenergibyrået. Regje-

ringen i Ukraina har hittil hevdet at ulykken ved kjernekraftverket har krevd mindre enn 100 døds ofre. Men Ponomarenko innrømmer nå at ulykken har fått langt alvorligere følger. Totalt fem millioner av Ukrainas innbyggere har på et eller annet vis lidd under ulykken, sier han.
(Dagens Nyheter/TT)

Sagt og skrevet

Finskminister benekter gasskjøp

Finland har ikke lovet Norge noe som helst når det gjelder gasskjøp, sier handels- og industriminister Antti Kalliomäki til avisen Helsingin Sanomat. Tirsdag 12. mars sa Jens Stoltenberg til NTB at «finnene vil ha norsk naturgass og gasskraft». Men den finske ministeren sier at «Finland som stat kan ikke love noe som helst. Stoltenberg bare fortalte at han visste at det er forhandlinger på gang på bedriftsnivå», skriver Bergens Tidende.

Gass til Finland

Finlands energiminister Antti Kalliomäki har sagt ja til å åpne det finske markedet for norsk gass eller gasskraft. Men noe løfte om å avstå fra å bygge flere kullkraftverk får ikke Jens Stoltenberg, skriver Dagens Næringsliv.

TROMSØ KOMMUNE
ANLEGGSSSEKSJONEN

Vi har naturen bare på lån.
Det er opp til hver enkelt av oss
å ta ansvar for natur og miljø!

Miljøoppgaver vi jobber med:

- * Rehabilitering og fornying av avløpsnett
- * Bedre metoder for rensing av kloakk
- * Kildesortering av avfall
- * Miljøvennlig behandling av matavfall
- * Sortering av papp og papir
- * Gjenvinning og gjenbruk
- * Informasjon og veiledning til publikum i miljøspørsmål

ORKLA

HEIDENREICH HOLDING A/S

Støtter Norges
Naturvernforbund

Miljøkalender

19. – 24. mars: Miljøteknologimesse i Köln. Teknologisk institutt og norsk-tysk handelskammer arrangerer studietur. Mer info: 2286 5157.

22. mars: Gass – økonomi og økologi? Seminar i Oslo, arrangert av Norsk petroleumsforening.

22. – 23. mars: Ny offensiv fra kraftutbyggerne? Vassdrags- og energiseminar, arrangert av SRN, Lom. Mer info: 2283 2550.

27. – 28. mars: Miljøgifter i et folkehelseperspektiv. Landskonferanse i Kristiansand for Teknisk hygienisk forum. Mer info: 2238 4850.

17. – 19. april: Avfallskonferansen 1996, Kristiansand. Arrangert av Norsk renholdsverksforening. Mer info: 2211 4043.

18. april: Miljøvernministerens årlige redegjørelse for Stortinget (dato ikke endelig bekreftet).

25. – 28. april: Kretsløpmes-

se i Hässleholm, Sverige. Mer info: Kretsløpmessen, +46 – 60 – 123 845.

6. – 10. mai: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

4. – 6. juni: Via Nordica. Kongress i Bergen, i regi Nordisk vegteknisk forbund. Mer info: 5530 3040.

17. – 21. juni: Møte i Oslo-Paris kommisjonen, Oslo.

24. – 27. juni: Europeisk bioenergikonferanse i København.

Våren 1996: Stortinget behandler regjeringens gassmelding.

Våren 1996: Konferanse i Alta: «Hvordan få laksen tilbake til Sautso». Mer informasjon: 7844 4000.

1. – 6. juli: Byen som en organisme. Urban økologi nå og i framtiden. Konferanse i København, arrangert av organisasjonen for fornybar energi (OVE), tlf: +45 – 3537 3565.

Verst å være fattig

Ni av ti naturkatastrofer rammer fattige land i den tredje verden. Samtidig får disse landene bare fem prosent av erstatningene. Antall katastrofer er firedoblet.

N&M Bulletin

Jens P. Toldnæs

Sammenlignet med siste halvdel av sekstitallet, var det fire ganger så mange naturkatastrofer i perioden 1985 – 1990, melder nyhetsbyrået IPS.

Undersøkelsen er foretatt av Tysk selskap for teknisk samarbeid, et frittstående institutt.

Koster 400 milliarder

Til tross for store medieoppslag om flommer i Norge og andre steder i Europa, foregikk 90 prosent av fjorårets syklo-ner, jordskjelv og oversvømmelser i fattige land i Afrika, Asia og Latin-Amerika.

Kostnadene for å dekke ska-

dene etter fjorårets naturkatastrofer beregnes til omlag 400 milliarder norske kroner. Det ble betalt ut omlag 90 milliarder.

Med unntak av Papua Ny-Guinea, som fikk 660 millioner kroner av internasjonale forsikringsselskap i 1995, fikk de fleste katastroferammede u-land ingenting. Dette skyldes ikke bare at de store forsikringsselskapene ikke interesserer seg for den tredje verden. Like mye er det u-landene som ikke innser verdien av forsikringer,

mener den tyske økonomijournalisten Sabine Haubt.

– Mange fattige og katastroferammede land ville ha mye å vinne på en mer gjennomtenkt forsikringsstrategi, sier Haubt, som har kartlagt slike utbetalinger over hele verden.

Hun får støtte av den sveitsiske forsikringseksperenten Christian Baruner.

– Ved store naturkatastrofer kan en forsikringsutbetaling være avgjørende for landets evne til å overleve økonomisk, sier han.

Øko-hønertørner

Høner er genetisk uegnet til å klare seg utenfor burene. Dette hevder den økologiske bransjeformannen i Danmark overfor Information. Bakgrunnen er at dødeligheten i økologiske hønsegårder er dobbelt så høy som hos vanlige besetninger. De økologiske hønene plukker fjærene av hverandre, hakker hverandre i filler og blir av og til kannibaler. Danske forskere mener dagens hønseraser er fremavlet for burproduksjon. Eksempelvis kan noe så naturlig som sollys få en lurende kannibalisme til å eksplodere blant hønene.

Sagt og skrevet

FN-skepsis til gasskraft

FNs miljøprogram er skeptisk til at Norge skal bygge to gasskraftverk. – Skepsisen skyldes økte CO₂-utslipp i Norge, og muligheten for bedre energiutnyttelse ved eksport av gassen til kontinentet, sier lederen av FNs miljøovervåkningskontor, GRID, Svein Tveitdal, til *Dagens Næringsliv*.

Smarte Jens

«Det vekslende finske regjeringer har har arbeidd for gjennom alle år, er naturgass levert gjennom en rørledning fra norsk sokkel til finske varmekraftverk. Det Stoltenbergs regjering arbeider for, er salg av elektrisk kraft fra gasskraftverk i Norge. Ved å presentere dette som ett og samme prosjekt, blander regjeringen kortene.»

Fra leder i Dagbladet.

Toget betyr

bedre miljø

NSB

* god smak * kultur
* tradisjon * kvalitet

MEIERIINDUSTRIEN har ca. 200 produktvarianter og 5.600 ansatte. Med en omsetning i 1995 på 10,5 milliarder kroner er dette landets største næringsmiddelindustri.

Produksjon skjer på 95 anlegg, fordelt på 14 meieriselskaper.

Norske Meierier

FYLKESMANN
I
OSLO OG
AKERSHUS

LANDBRUKSAVDELINGEN

h
t t
p://
www.
norsk
eskog.no

Besøk oss på Internett

Om du ikke ser adressen
for bare trær, gjentar vi:
<http://www.norskeskog.no>

Returadresse:

Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

Mer luftforurensning og høyt oljetempo

Økt oljeforbruk og større utslipp fra metall- og sementindustrien gjør at de norske utslippene av klimagassen CO₂ øker. Derimot ble utslippet av bly halvert fra 1994 til 1995, viser rapporten Naturressurser og miljø 1996.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Årets utgave av Statistisk sentralbyrås miljørapport viser at utslippene av bly har gått ned med 90 prosent på tre år og ble halvert fra 1994 til 1995.

Klarer ikke å oppfylle avtale

Utslippene av CO₂ har gått svakt opp. Det samme har utslippene av flyktige organiske forbindelser, som danner smog og kan inneholde kreftfremkallende stoffer. Utslippene har økt med 13 prosent fra 1989 til 1995. Norge vil dermed ikke klare å oppfylle den internasjo-

nale avtalen om 30 prosent reduksjon av disse utslippene fra 1989 til 1999.

Med dagens utvinningstempo og antatte oljereserver vil Norge være tom for olje om 14 år. Likevel antas Norge å ha mer enn halvparten av Vest-Europas oljereserver. Oljeproduksjonen økte i fjor med drøyt sju prosent og Norge er blitt verdens nest største eksportør av råolje etter Saudi-Arabia.

Norges gassreserver antas å holde i nærmere 100 år. Drøyt en fjerdedel av Vest-Europas gassreserver finnes på norsk kontinentalsokkel.

Rekordproduksjon

Elektrisitetsproduksjonen i 1995 ble på rekordhøyde 123 TWh. Det er en økning på 8,6 prosent fra året før. Mer enn 90

prosent av elektrisiteten ble brukt innenlands. Så godt som all elektrisiteten ble produsert av vannkraft.

Mer avfall til gjenvinning

Vi leverer stadig mer av avfallet til gjenvinning. Innsamlingen av papir og papp har steget kraftig de siste årene, men sank svakt mellom 1993 og 1994. Omtrent en tredjedel av papir og pappavfallet blir nå samlet inn. Gjenvinningen av glass har gått ned etter hvert som bryggeriene har gått mer og mer over til plastflasker.

Anslaget for hvor mye spesialavfall som oppstår er blitt kraftig oppjustert, og ligger nå på 435 000 tonn. 35 000 tonn blir behandlet på ukjent eller ulovlig måte.

Med enkle midler og gode naboer kan du sikre deg mot innbrudd

Aksjon Nabohjelp

POLITIET

Dyrt å redde arter

Det er dyrt å redde truede arter. En amerikansk undersøkelse viser at det kan koste opptil en milliard kroner å redde en art fra utryddelse.

Undersøkelsen av «livets pris» er omtalt i siste nummer av tidsskriftet New Scientist. Undersøkelsen er gjennomført av US General Accounting Office (GAO) som er kongressens rådgivende kontor for økonomi og lovsaker. GAO har gått gjennom en rekke planer for hvordan artene kan reddes og slår fast at det blir rådyrt.

Dyrest er det å redde Suppeskulpadden fra utryddelse. En milliard kroner anslår GAO at det vil koste. Attwaters store præriehøne vil det koste 390 millioner å berge. Trompetersvanen har en prislapp på 312 millioner. Og Grizzly-bjørnen kan reddes for «bare» 170 millioner.

Undersøkelsen blir kritisert av miljøvernerne. – Den overvurderer kostnadene og ignorerer fordelene vi får av verne tiltakene, noe som fører til oppblåste prislapper på enkelte arter, sier Suellen Lowry i Sierra Club Legal Defense Fund, til New Scientist.